

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1916.

Första kammaren.

Nr 37.

Onsdagen den 15 mars, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7,30 e. m.

Justerades fem protokollsutdrag för sammanträdet på förmiddagen.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets den 11 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande nr 7, angående regleringen av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Punkterna 1 och 2.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3.

I punkt 3 av förevarande huvudtitel i statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till arvode åt en särskild föredragande i finansdepartementet samt till ersättning åt vikarie för honom under semester på extra stat för år 1917 bevilja ett anslag av 7,315 kronor.

*Om arvode åt
en särskild
föredragande
i finansde-
partementet.*

Utskottet hade i föreliggande punkt på anförda grunder hemställt, att riksdagen måtte, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, till arvode åt en extra kanslisekreterare samt till ersättning åt vikarie för honom under semester å extra stat för år 1917 bevilja ett anslag av 5,250 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *C. J. G. Swartz* och *J. L. Widell*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, till arvode åt en särskild föredragande i finansdepartementet samt till ersättning åt vikarie för honom under semester på extra stat för år 1917 bevilja ett anslag av 7,315 kronor.

Herr statsrådet *Vennersten*: Herr greve och talman, mina herrar! Under denna punkt behandlas en framställning från Kungl. Maj:t om höjandet av arvodet åt en extra föredragande inom finans-

*Om arvode åt
en särskild
föredragande
i finansde-
partementet.*

(Forts.)

departementet. Det är tillsynes en obetydlig fråga, och den har ju tyvärr icke vunnit anslutning inom statsutskottet, i det att endast två av dess ledamöter reserverat sig till förmån för Kungl. Maj:ts förslag. Om jag det oaktat dristar taga kammarens uppmärksamhet något i anspråk, beror det därpå att, såvitt jag förstår, det skulle vara lyckligt, om riksdagen ville bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, och därför att de skäl, som anförts däremot, icke synas mig vara av den art, att ens statsutskottets egna ledamöter av majoriteten skulle vilja helt och hållet godkänna dem.

Under förberedelserna till den statsverksproposition, som är föremål för innevarande riksdags behandling, var ju en av de ledande principerna liksom i följ, att Kungl. Maj:t skulle iakttaga all möjlig sparsamhet. Endast i ett avseende har en avvikelse från denna princip ägt rum, i det man sökt på olika sätt bereda sig för den tid, som kommer efter kriget, i avsikt att styrka vår så kallade fredsberefskap. Dit återkomma vi till någon del senare på kvällen under en annan punkt på denna huvudtitel. Beträffande lönerogleringsfrågor har Kungl. Maj:t som bekant avhållit sig från att framlägga några omfattande förslag. Endast i enstaka undantagsfall har en avvikelse ägt rum, och den föreliggande punkten innefattar en av dessa avvikelser. Det skall således vara rätt tungt vägande skäl, som kunnat förmå Kungl. Maj:t att trots all hänsyn till sparsamheten dock våga träda inför riksdagen med en framställning om ifrågavarande löneförhöjning.

Om jag då tillåter mig börja med de skäl emot förevarande anslag, som utskottet anført, och söker bemöta dem, så vill jag säga, att det första skälet, nämligen att den ifrågavarande föredragandens arbete väsentligen minskats under de senast gångna två åren, icke är av någon som helst avgörande betydelse. Faktiskt har den nedgång, den minskning i antalet kommunala låneärenden, varom här är fråga, berott på tillfälliga omständigheter, som äga samband med den nuvarande krisen eller framkallats av åtgärder, vilka vidtagits från Kungl. Maj:ts sida i syfte att söka avhålla kommunerna från att under kristiden upptaga lån och företaga arbeten, som på något sätt kunde uppskjutas till lägligare tidpunkt. Det är således en ren tillfällighet, att antalet mål eller ärenden av detta slag minskats för den ifrågavarande föredraganden. Men som jag säkerligen icke behöver påminna kammaren om, är detta icke den enda grupp av ärenden, som faller under denna föredragandes prövning och föredragning. Han har också att föredraga vissa byggnadsärenden, som numera koncentrerats inom finansdepartementet. Dessutom har han, så långt hans tid det medgiver, att deltaga i beredningen av sådana framställningar, som skola göras från Kungl. Maj:ts sida till riksdagen, d. v. s. enkla uttryckt, hjälpa till att skriva kungliga propositioner. I den mån sålunda arbetet med låneärenden minskas, inträder automatiskt en fyllnad i hans arbete, så att icke något tomrum uppkommer, utan tjänstemannen i fråga är fullkomligt sysselsatt, vare sig låneärendenas antal något minskas eller bibehåller sin förutvarande höjd. Detta skäl, som sålunda av utskottet anförts för

avslag, är enligt mitt förmenande icke vägande. Föredraganden i fråga har lika mycket att göra och lika ansvarsfulla uppdrag att utföra.

*Om arcode åt
en särskild
föredragande
i finansde-
partementet.*

(Forts.)

Ett annat skäl, som utskottet anført, är det, att enligt ett uttalande från chefen för justitiedepartementet i den föreliggande statsverkspropositionen skulle riksdagen möjligen nästa år hava att emotse en framställning om lönerreglering för statsdepartementen över hela linjen. Det är möjligt, att så kan bliva fallet, men tyvärr är det ingalunda säkert. Dessutom även om det skulle gå så, att en dylik framställning kunde göras, så är ett bifall till den kungliga framställningen under denna punkt icke dess mindre synnerligen önskvärdt av skäl som jag skall be att i korthet få anföra.

Innan jag så gör, ber jag emellertid att få bemöta några ytterligare skäl för avslag, som framförts i andra kammaren under debatten i denna punkt, och jag gör det därför att jag förmodar, att även i denna kammare en eller annan av dess ledamöter hyser samma uppfattning, som givit sig uttryck under debatten i medkammaren.

Ett av dessa avslagsskäl har varit det kungliga förslagets egen motivering. Man har förmenat att denna motivering innehöll tydliga anvisningar om, att Kungl. Maj:t tänkt att åt låneärendenas behandling ägna en längre gående prövning, än vad som vore förenligt med kommunernas självbestämningsrätt. Jag vågar påstå, att denna uppfattning vilar på ett missförstånd. Gränserna för Kungl. Maj:ts befogenhet i förevarande avseende äro noga uppdragna, och det läser icke kunna hända, att Kungl. Maj:t kan taga sig före att i sin prövning av de kommunala låneärendena gå längre, än lagens bestämmelser tillåta honom göra. Visserligen har utredning angående kommunernas låneärenden, delvis på riksdagens initiativ, ägt rum i syfte att göra prövningen av ifrågavarande ärenden mera effektiv. Men resultatet av denna utredning föreligger ännu icke. Och säkerligen kommer ingenting att hända, som skulle innebära ett avsteg från nuvarande praxis och som samtidigt skulle innebära en utsträckning av den befogenhet Kungl. Maj:t redan äger, utan att riksdagen dessförinnan haft att säga sitt ord. Det faller av sig själv att sådant icke kan ske utan ändring av gällande lagbestämmelser i ämnet, och då läser det icke behövas mera bemödanden från min sida för att göra klart för kammaren, att det icke kan ens ifrågakomma att Kungl. Maj:t skulle sträcka sin prövning utöver vad han äger befogenhet att göra.

Icke dess mindre har motiveringen i fråga givit anledning till missförstånd, och jag ber att få förklara för kammaren att jag för min del icke har någonting som helst emot att kammaren ser bort från denna motivering och möjligen mera lyssnar till den som jag kan vara i tillfälle att nu framlägga.

Jag vill ytterligare tillägga, att man också har hänvisat till den omständigheten, att den person, som för närvarande innehar uppdraget att förbereda kommunernas låneärenden och de övriga grupper av ärenden som jag förut berört, under några år har varit sekreterare hos riksdagens bevillningsutskott. Man har sagt sig, hur kan det var förenligt med den ansvarsfulla syssla och dess behöriga skötan-

*Om arvode åt
en särskild
föredragande
i finansde-
partementet.*

(Forts.)

de, som det här är fråga om, att samma person kan under en ganska väsentlig del av året vara borta från göromålen och ägna sig åt ett annat uppdrag? Jag vågar tro, att denna kammare liksom medkammaren skall giva mig rätt däri, att det är rätt svårt för en departementschef, då en framställning om arbetskraft kommer från ordföranden i ett av riksdagens utskott, att säga nej. Även om man vore sinnad att göra det, skulle dock hänsyn till den omständigheten, att riksdagsarbetet icke är mindre viktigt än Kungl. Maj:ts och att den tid, som för riksdagsarbetet är tillmätt, är mera begränsad, vålla att departementschefen i fråga låte de ärenden, som han närmast har att sörja för, något stå tillbaka, på det att riksdagen icke måtte ställas i förlägenhet. Det är ju så, att även beträffande dessa uppdrag i riksdagens tjänst det icke alltid är så lätt att finna kvalificerade arbetskrafter. Och jag har trott mig handla rätt, då jag på framställningar från den utskottsordförande, det här gäller, har böjt mig för hans krav och låtit personen i fråga gå till riksdagsarbetet. Jag har haft den tanken att så småningom komma väl ändå nya krafter att växa upp, som kunna frigöra den ifrågavarande tjänstemannen. och dessutom vill jag nämna, att då svårare ärenden förekommit till behandling hos Kungl. Maj:t, som skolat falla under nämnda tjänstemans handläggning, så har man nödgats vända sig till honom för att få råd och upplysningar från den som ägde största erfarenheten i ifrågavarande angelägenheter.

Jag har här tillåtit mig att framhålla några av de skäl för avslag som förekommit i medkammaren under debatten, och jag har också sökt att, så gott jag förmått, bemöta dem. Jag går nu till att söka något närmare motivera varför Kungl. Maj:t trots alla sparsamhetshänsyn, trots alla hänsyn till olämpligheten av partiella löne-regleringar framlagt förslaget i fråga.

Såsom kammarens ledamöter nogsamnt torde känna till, är rekryteringen numera inom våra statsinstitutioner icke den allra bästa. Delvis hänger det samman med den omständigheten, att de högre posternas antal icke står i rätt förhållande till ärendenas mängd och vikt. Därför har det synts mig nödvändigt att, där i övrigt talande skäl funnits för en förbättring, man också borde söka förmå riksdagen att genomföra den.

Beträffande nu posten i fråga så gäller den en avdelning inom finansdepartementet, vars ärenden torde kunna sägas vara likvärdiga med dem, som beredas och föredragas inom och från de ordinarie två byråerna inom samma departement. Det finns sedan lång tid tillbaka endast två ordinarie byråer inom finansdepartementet med var sin byråchef. Men ärendenas antal har, som alla veta, i allra högsta grad ökat, och då regeringsrätten tillkom och därmed Kungl. Maj:ts arbetsbörda i viss mån lättades, skapades inom departementet en extra föredragande för de ärenden, som skulle gå till regeringsrätten. Denne föredragande fick ett av riksdagen beviljat arvode av 7.000 kronor. Men kort därpå hänvisades från civil- och ecklesiastikdepartementet till finansdepartementet de låneärenden, som jag förut har talat om. Därmed tillkom en hel grupp av ärenden av den art,

som jag förut sökt karaktärisera, av sådan vikt att man icke kan ställa dem på ett lägre plan än övriga ärenden, som förekomma inom departementet. För dessa ärendens beredning begärde Kungl. Maj:t och fick av riksdagen en extra tjänsteman; och den föredragande departementschefen anförde på den tiden i sitt yttrande till statsrådsprotokollet, att åtminstone tillsvidare torde man kunna nöja sig med avlöningen till en extra kanslisekreterare eller 5,050 kronor om året. Nu har tiden gått, och det har visat sig att arbetets art och omfattning sålunda ändrats och ökats, att man från min synpunkt som departementschef icke är försvarad med att icke för riksdagen framlägga förslag om att jämställa denne tjänsteman med den, som föredrar inför regeringsrätten, och låta honom erhålla ett arvode av 7,000 kronor.

Om arvode åt en särskild föredragande i finansdepartementet.
(Forts.)

Detta är innebörden av Kungl. Maj:ts föreliggande förslag. Och jag vågar tro, att alla parter, som här äro i fråga, icke minst våra kommuner ute i landet, skola vara väl betjänta med att denna plats kan avlönas så, att man på densamma kan bibehålla krafter, som tillägnat sig tillräcklig erfarenhet för att kunna med sakkunskap, säkerhet och snabbhet utföra arbetet och därmed också säkerställa att kommunernas intressen bliva tillbörligen tillgodosedda.

Detta är anledningen till att Kungl. Maj:t trots de brydsamma tiderna vågat hos riksdagen hemställa om en sådan löneförbättring. och jag tror att den är väl förtjänt av riksdagens bifall. Jag tror även att den kommer att i minskad tidsutdräkt och i låneärendenas och övriga på denne föredragande fallande ärendens behandling giva ett resultat, som vida överstiger den uppoffring i penningar, vilken riksdagen underkastar sig, om den bifaller Kungl. Maj:ts förslag.

Herr greve och talman, jag vågar uttala den förhoppningen, att kammaren icke skall ställa sig oförstående till detta krav, utan följa de båda reservanternas i statsutskottet och bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

Herr S w a r t z: Till den utredning och framställning av innebörden utav föreliggande fråga, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet nu har givit, är icke synnerligen mycket att tillägga.

Jag anser mig i alla fall böra göra ett par påpekanden i denna sak. Eljest får jag för min del säga, att saken är mycket enkel, fastän man från olika håll försökt att göra den krånglig och invecklad. Det började i statsutskottet och det har, efter vad jag sett av tidningarna, i dag fortsatt i andra kammaren. Man har i denna sak velat lägga in en betydelse, som absolut icke finnes där. Den enkla innebörden av saken är den, att här är fråga om en löneförhöjning åt en extra föredragande. Posten inrättades år 1913 för föredragning av de nya ärenden, som då blivit förlagda från civildepartementet till finansdepartementet, och i början sökte man naturligtvis göra posten så billig som möjligt. Det är här fråga om, säger jag, att, sedan man funnit vilken omfattning och betydelse dessa ärenden hava och vilka

*Om arvode åt
en särskild
föredragande
i finansde-
partementet.
(Forts.)*

svårigheter äro förenade med beredningen och föredragandet av dem, giva den man, som föredrager dem, en ställning motsvarande vad andra föredragande inom departementet hava. Detta och ingenting annat är innebörden av saken. När denna post inrättades, ville man icke gå längre än nödigt var till att börja med; man ställde det för sig så sparsamt som möjligt, man använde så billig kraft som möjligt och inrättade en extra kanslissekreteraretjänst med 5,050 kronors årlig avlöning.

Emellertid hava ärendena, i den mån de hava förekommit till behandling, befunnits kräva en betydligt större beredning och taga mycket större omdöme och krafter i anspråk, än man från början hade tänkt sig. Därför underrättade Kungl. Maj:t i fjol riksdagen om, att man icke längre trodde sig kunna såsom föredragande använda en extra kanslissekreterare, utan att man behövde en ordinarie. När en sådan anordning träffats, har det alltid varit vanligt, att man givit denne kanslissekreterare den ökning i arvodet, som motsvarar det ökade arbetet och ansvaret. Så har, enligt vad herr statsrådet upplyst, skett med den föredragande inom finansdepartementet, som där finnes för mål, vilka föredragas inför regeringsrätten. Jag får säga, efter den erfarenhet jag ändå har om arbetet inom finansdepartementet, att det arbete den nu ifrågavarande föredraganden numera har fått är av sådan beskaffenhet att det mer än väl motsvarar det arbete, som de andra föredragandena hava, vare sig den extra eller de två ordinarie.

Jag skall också i det avseendet be att få hänvisa till den uppställning, som återfinnes i den kungliga propositionen på sidan 10 i huvudtiteln. Där återgives en uppdelning av de mål och ärenden, som de ordinarie föredragandena och den särskilda föredraganden haft att föredraga under år 1913. Dessa äro fördelade i tre klasser, nämligen större, ordinära och mindre mål. Av denna framställning framgår att av de ärenden, byråchefen på beskattningsbyrån — det är ett ordinarie kansliråd — haft att föredraga, 17 mål varit att hänföra till de större. Antalet av större mål, som under samma tid föredragits av chefen på handelsbyrån, uppgick till 14, och de som föredragits av den särskilda föredraganden, till 106. Med avseende å de ordinära målen ställa sig motsvarande siffror så, att chefen på beskattningsbyrån föredragit 328, chefen på handelsbyrån 379 och den särskilda föredraganden 213. Med avseende å mindre mål ställa sig siffrorna sålunda: för chefen å beskattningsbyrån 140, för chefen å handelsbyrån 110 och för den särskilda föredraganden 22. Den minskning, som har inträtt på senare tiden för den extra föredraganden under dessa övergångsår, såsom vi hörde av herr statsrådet, är med all visshet att hänföra särskilt till de mindre målen. Svårigheterna vid föredragningen hava ingalunda minskats, utan det är utom allt tvivel, att målen blivit av mera grannliga och svårhandlagd natur än förut, just därför att de så att säga blivit redan på förhand sovrade.

Saken är nu helt enkelt denna: vill man att denna föredragande skall hava samma fördel, åtnjuta samma arvode, som man ger åt andra, med honom i övrigt fullkomligt likställda; eller vill man fortfarande, att man skall låta honom utföra ett väl kvalificerat arbete för en låg penning? Det är den enkla innebörden av denna framställning. Som jag för min del icke kan finna, att det är med rättvisa förenat, icke heller ur statssynpunkt sett är riktigt och förmånligt att på detta sätt, genom att icke betala ett kvalificerat arbete med vad det är värt, avskräcka personer från att ägna sig åt denna syssla och befattning, så kan jag icke finna något skäl ur statsnyttans synpunkt tala annat än till förmån för Kungl. Maj:ts förslag. Jag ber därför att få yrka bifall till detsamma.

*Om arvode åt
en särskild
föredragande
i finansde-
partementet.
(Forts.)*

Herr Jonsson, Olof: Herr talman, mina herrar! Den mycket utförliga motivering, som anförts av herr statsrådet och chefen för finansdepartementet för bifall för Kungl. Maj:ts proposition, synes mig giva vid handen, att denna frågas vikt och betydelse har skruvats upp tämligen ansenligt över dess verkliga nivå. Och jag skall börja med att söka lägga frågan i det skick, den verkligen bör ses.

Motivet för den år 1913 framlagda propositionen i ämnet var, att en del ärenden, som förut hört under andra departement, förlagts under finansdepartementet, och att prövningen av de kommunala låneärendena därefter skulle komma att bli mycket mera djupgående och omsorgsfull, än vad den varit under föregående tider. Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet tycktes själv erkänna, att den motivering, som anförts i statsrådsprotokollet rörande sättet för prövningen, skulle hava missuppfattats i andra kammaren och att man nu därför skulle mera höra på vad statsrådet själv hade att anföra. Den saken anser jag mig icke böra bedöma, vilketdera kan vara det riktiga, utan jag går förbi den omständigheten och kastar mig in på betydelsen av den prövning utav kommunala låneärenden, som nu skall försiggå.

I statsrådsprotokollet hava vi sett, att numera skall det gälla icke endast en prövning av huruvida det är behov av de lån, varom ansökning ingår till Kungl. Maj:t, utan också, sedan behovet har konstaterats, så skall det gälla att sedermera se till hur lång amorteringstid skall godkännas för lånet i fråga, och detta skall återigen vara beroende på för vilka ändamål pengarna skola användas, om ändamålet är sådant, att dess varaktighet kan anses vara mycket lång eller kortare. Därefter skulle då slutligen Kungl. Maj:t slå fast, vilken amorteringstid i det hela borde vara den lämpliga.

Jag skulle då gärna vilja framställa en vördsam förfrågan till herr statsrådet om man har någon erfarenhet av detta sätt för prövningarna därhän, att i något enda fall, där låneansökningen har varit formellt riktig och saken således ur den syn-

*Om arvode åt
en särskild
föredragande
i finansde-
partementet.
(Forts.)*

punkten oantastlig, det har vägrats en kommun att upptaga ett sådant lån på den grund att det har ansetts icke hava varit behöfligt för kommunen. Kan det icke påvisas att sådant ägt rum, bör väl följdén därav bliva att den omsorgsfulla prövning, som låneärendet exempelvis har undergått, har möjligen verkat i den riktningen att kommunerna skulle vara mera betänksamma, när det gäller att upptaga lån, och hava förberett frågan bättre än förut ägt rum. Men att överskatta betydelsen av hela den omsorgsfulla prövningen, det tror jag man skall akta sig för.

Jag skall framlägga ett exempel. Folkskoleinspektören har velat tvinga en kommun att anlägga ett eller flera skolhus och kostnaderna för skolhusen hava varit så stora, att det icke var rimligt att utdebitera kostnaden på det fåtal år sådant utan underställning kan ske, utan kommunen har varit tvungen att upptaga ett lån för ändamålet. Om ett sådant ärende har kommit till Kungl. Maj:t, så frågas: Har då Kungl. Maj:t trott sig om att sätta sig över vad kommunen och folkskoleinspektören ansett nödvändigt i fråga om folkskoleväsendet i kommunen och vägrat kommunen att upptaga ett sådant lån? Jag betvivlar att ett sådant beslut fattats, och jag har med detta bara velat visa, att man icke skall överskatta den goda mening och vilja, som säkerligen har legat till grund för statsrådets tanke på en grundligare prövning av dessa låneärenden.

Jag skall nu övergå till de skäl som anförts för att bevilja Kungl. Maj:t proposition. Det är konstaterat, att antalet av de ärenden, som ursprungligen avsågos att läggas på denna extra föredragande, har från det första året till det sist kända undergått en väsentlig minskning emot vad det var första året. Vad var då meningen när framställningen första gången ägde rum om icke den att eftersom antalet ärenden var så och så många och en kvalificering av ärendena utnynnade i att hela arbetsbördan icke skulle vara särdeles mindre än för de två andra föredragandena, så ansågs det nödvändigt att bevilja det anslag varom proposition då, 1913, förelåg? Var den utgångspunkt, som då kunde sägas ligga till grund för Kungl. Maj:ts proposition, riktig, då frågar jag, om, sedan det har visat sig att hans arbete så väsentligt nedgått, det icke varit statsutskottets plikt att se till, huruvida icke under sådana förhållanden det vore riktigare att icke bevilja den ökning, som här begärts. Statsrådet sade, att detta är någonting tillfälligt. Ja, det kan mycket väl hända, men det kan lika väl hända — även om det krig, som nu pågår, under innevarande år slutar och därigenom den ekonomiska situationen helt naturligt kommer att undergå förändring — att likväl år 1917 till följd av de stora förändringarna på penningemarknaden kommer att förete samma höga räntesats som för närvarande, och att denna höga räntesats kanske torde vara en starkare hållhake emot att kommunerna kasta sig in i mindre nödiga låneäventyr än Kungl. Maj:ts prövning av frågan.

Jag vill ock säga, att vad som har föreburits här såsom ett skäl för bifall, nämligen att ärendena hava fördelats på annat sätt emellan de tre föredragandena än ursprungligen varit meningen, icke kan övertyga mig om att däri finnes ett skäl att höja avlöningen. Ty hela den arbetsbörda som ligger på dessa tre föredragande, extra eller ordinarie, måste i och för sig hava minskats med vad som har skett under dessa år, och det kan icke giva berättigande till att genom en konstlad ändring av ärendenas fördelning söka skäl för att höja avlöningen. Visar det sig i framtiden att om ett eller annat år kommunernas livaktighet att söka få lån fastställda skulle ökas så, att verkligen arbetsbördan åtminstone går upp till vad den gjorde första året, då kan Kungl. Maj:t komma igen med frågan. Då finnes det skäl för en höjning, men icke under nuvarande omständigheter.

Om arvode åt en särskild föredragande i finansdepartementet.
(Forts.)

Det är dessa omständigheter som varit bestämmande för utskottet, och att man icke nu bör taga hänsyn till vad som i framtiden kan komma att inträffa, när det gäller ett extra anslag. Hade det gällt ett anslag på ordinarie stat, då hade frågan legat i ett annat skick.

På dessa skäl anser jag mig böra yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Ekelund: Herr talman, mina herrar! Det kan synas djärvt av mig att våga söka förfäktat en annan uppfattning än den som fått stödet av vår nuvarande högt aktade finansministers och en förutvarande finansministers tunga auktoritet. Men jag anser det i alla fall vara min plikt att söka försvara den ståndpunkt som fått sitt uttryck i statsutskottets beslut.

Det gäller här en till synes ganska liten fråga, frågan om en lönereglering med ett belopp av 2,065 kronor till en extra föredragande i finansdepartementet. Denna extra föredragandes uppgift inom finansdepartementet är att dels föredraga ärenden angående kommunernas finanshushållning samt angående statens byggnader och förhyrande av lokaler åt ämbetsverk och kommitteer, dels ock biträda expeditionschefen med beredningen särskilt av ärenden, som äro avsedda att föreläggas riksdagen. Detta enligt Kungl. Maj:ts proposition. I propositionen framhåller därjämte finansministern att frågan om de kommunala finansärendena utgjorde den väsentligaste delen av den ifrågakvarande föredragandens arbetsuppgift.

Nu kan man icke komma ifrån, att det är konstaterat att kommunernas låneärenden hava väsentligen nedgått i antal under de senaste åren. Härför har förut redogjorts under diskussionen. Och vid det förhållandet är det väl också ganska tydligt att den arbetsbörda, som påligger den ifrågakvarande föredraganden, bör hava nedgått, låt vara att avsikten är att de kommunala låneärendena skola underkastas en allt mera noggrann och ingående granskning, innan de föredragas. Förvissad om, att denna föredragning inom vårt finansdepartement alltid varit föremål för

*Om arvode åt
en särskild
föredragande
i finansde-
partementet.
(Forts.)*

den mest ingående och omsorgsfulla prövning, tror jag icke att man behöver fästa så mycket avseende vid tanken på att icke denna prövning under alla förhållanden både har varit och kommer att bli så ingående som det är möjligt att åstadkomma, liksom jag icke heller kan komma ifrån att minskningen i antalet av de kommunala låneärendena måste verka proportionellt minskande på föredragandens arbetsböda. Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet nämnde, att nedgången i antalet av dessa ärenden icke har någon egentlig betydelse för den ifrågasvarande tjänstemannens arbetsböda, ty därigenom att han får andra uppdrag att utföra inom departementet blir i alla fall hans arbetstid till fullo tagen i anspråk. Men jag kan ändå icke riktigt förstå detta resonemang såsom skäl för en löneförhöjning åt tjänstemannen, ty han har ju förut kunnat fullgöra sitt uppdrag mot den lön, som från och med 1913 bestämdes, och jag föreställer mig, att han ock skall kunna göra det, åtminstone tills vidare för samma avlöning.

Nu anförde statsrådet vidare, att minskningen i låneärenden var tillfällig och beroende på den nuvarande kristiden och att det var all möjlig anledning antaga, att efter denna kristids slut dessa låneärenden skulle växa i antal igen. Ja, då skulle jag vilja svara, att är det så att detta inträffar, ja, låt oss då vänta med att bifalla den äskade löneregleringen, intill dess att denna kristid är över och den arbetsböda, som skall komma på denne tjänsteman, har tilltagit igen.

Jag kan icke se annat än att, då från regeringen har utgått en uppmaning till kommunerna att iakttaga all möjlig sparsamhet och att icke besluta sig för större skuldsättningar än som är absolut nödvändigt, detta ock bör vara en regel, som bör gälla även för riksdagen. Nu kan man säga, att det är ett så litet belopp, 2,065 kr., att det icke är av större betydelse och att det därför skulle kunna beviljas. Men jag kan icke finna annat än att 2,065 kr. äro dock 2,065 kr. I princip synes det mig att statsutskottet har varit fullt berättigat att dröja med att tillstyrka bifall till ett sådant förslag, som här är framburet.

Det synes mig därför att alla skäl tala för att kammaren bör bifalla statsutskottets hemställan, vartill jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Herr statsrådet V e n n e r s t e n: Ehuru väl vad jag redan förut har anført i huvudsak torde innefatta även ett bemötande av de två senaste ärade talarnas anföranden, vill jag ytterligare understryka vad jag framhållit, då jag väl möjligen icke lyckats tillräckligt fästa uppmärksamheten vid betydelsen av de skäl, som statsutskottet i huvudsak anført mot bifall och som de båda ärade talarna i frågan också upptagit till stöd för sin mening.

Det är först minskningen i arbetsbödan. Jag tillät mig säga, att det har faktiskt icke uppkommit någon minskning av det enkla skäl att i den mån vederbörande tjänsteman har fritid från låneären-

dena, har så att säga automatiskt hans hela lediga arbetstid fyllts av hans övriga åligganden och i sista rummet av arbete som kräves för att avfatta kungl. propositioner. Han har således varit fullt sysselsatt trots den tillfälliga minskningen i låneärenden.

Om arvode åt en särskild föredragande i finansdepartementet.

(Forts.)

Nu säger man: Ja, men det kanske är mindre kvalificerat arbete. Nej, ingalunda. Det behöver jag väl icke för kammaren framhålla att avfattandet av kungl. propositioner i regel innebär ett lika ansvarsfullt arbete som i övrigt kan komma på denne föredragandes lott. Och i den mån samme tjänsteman kunnat biträda expeditionschefen i hans åligganden att förbereda riksdagsärenden, har användandet av extra och ofta rätt dyrt betalda arbetskrafter kunnat undvaras. Således har härmed uppkommit en besparing. Jag vågar tro, att man måste anse talet om minskning i arbetsbördan såsom avfärdad. Ty även om låneärendenas antal minskas, blir arbetsbördan för denna föredragande icke minskad, och det är det som är huvudsaken under förutsättning att man, som jag här har framhållit, ger denne tjänsteman annat, tillräckligt kvalificerat arbete att utföra.

Den första ärade talaren, som bemötte utskottets ärade ordförande och mig, anförde åtskilligt om låneärendenas nuvarande behandling och vilka följder det eventuellt skulle kunna uppkomma därav att prövningen ändrades eller omlades. Jag tror att vi icke behöva gå in på en diskussion om huru prövningen vare sig bör vara, kan vara eller kan komma att i framtiden bliva, utan huvudsakligen fästa avseende vid att prövningen, sådan som den hos Kungl. Maj:t enligt gällande lag skall vara, blir utförd av sakkunnig person och på ett effektivt och snabbt sätt, så att de lånesökande kommunernas intressen äro tillgodosedda.

Huru än riksdagen må besluta i fråga om den kommunala självbestämningsrätten i detta avseende, så återstår alltid, så länge prövningen av låneärendena skall företagas hos Kungl. Maj:t, den makt-påliggande uppgiften att göra denna prövning synnerligen omsorgsfull. Och jag vill säga kammarens ledamöter, som jag är viss om de allra flesta äro erfarna och intresserade kommunalmän, att den omständigheten, att man har en skicklig kraft på denna plats, som år efter år får verka där och på grund av sina löneförhållanden kvarhållas där, också för kommunerna är av stor vikt. Ärendena inkomma ofta i sådant skick att komplettering behövs, och genom skriftväxling med vederbörande kommunalmän underlättas denna komplettering så att onödig tidsutdräkt vid deras avgörande icke uppkommer. Man ställer sig icke på en rent formell ståndpunkt och återförvisar bristfälliga ärenden, utan man söker efter föregående skriftväxling och efter det man inhämtat kompletterande upplysningar samt genom råd så långt man kan underlätta ärendenas snabba avgörande, och det är detta arbete, som synes mig vara av den art, att det väl är värt att belönas med samma betalning, som kommer den andra extra föredraganden i finansdepartementet till del.

Jag har icke hört, att man verkligen vederlagt de skäl, som tala för en höjning, och jag vågar fortfarande tro, att det är en ren besparing riksdagen gör genom att låta denne tjänsteman få ett sådant

Om arvode åt en särskild föredragande i finansdepartementet. arvode, att han kan bli stadigt på sin plats såsom en ordinarie innehavare av byråchefsämbete.

(Forts.)

Herr S w a r t z: Den näst föregående talaren hade ett uttalande, som jag icke kan låta passera oanmärkt. Han förklarade, att då den extra föredraganden förut kunnat utföra sitt uppdrag mot den lägre lönen, så kunde han ock göra det för framtiden.

Det är ett resonemang, som förvånar mig i allra högsta grad från en person, som i sin borgerliga näring har åtskilligt med löneförhållanden att göra. Jag trodde, att hans erfarenhet skulle kunna tillämpas även på detta område. Är det så, att man har en person, som från början är ovan vid ett arbete, men som sedermera genom flit och arbetsamhet kommer allt mer in i arbetet, skärper sin omdömesförmåga, som gör att arbetet blir på bättre och fördelaktigare sätt utfört, kan jag icke förstå annat än att detta arbete är värt bättre lön i mån som arbetet blir bättre. Det är ingenting annat som är ifrågasatt än detta, och jag skulle verkligen vilja fråga den ärade talaren, huruvida han inom sin egen industri vill tillämpa den satsen, som han anser rimlig, när det gäller en föredragande inom finansdepartementet.

Herr H a m m a r s t r ö m: Det kan synas djärvt att efter den uttömmande motivering till förman för Kungl. Maj:ts proposition, som presterats dels av chefen för finansdepartementet och dels av en förutvarande finansminister, söka komma med något nytt skäl. Jag skall icke heller göra ett sådant försök, men jag skall tillåta mig påpeka, att ett av de skäl statsutskottet anfört emot förslaget kanske icke är fullt så hållbart, det skälet nämligen, som består i hänvisning till att under sista tiden antalet kommunala låneärenden minskats. Inom länsstyrelserna hava vi någon erfarenhet av dessa ärendens beskaffenhet och det arbete deras beredning kräver. Det förhåller sig i det hänseendet så, att under fortgången av den nuvarande världskrisen har finansministern funnit sig föranlåten att till länsstyrelserna utskicka en cirkulärskrivelse för att fästa uppmärksamheten på angelägenheten av att noggrant pröva huruvida lånebehoven i fråga äro så trängande, att de icke tills vidare kunna anstå; och denna särskilda kristidssynpunkt har också i icke ringa omfattning föranlett återremiss av låneansökningar och förnyad utredning genom länsstyrelsernas försorg. Uppenbart torde vara, att detta medfört för föredraganden inom finansdepartementet en väsentlig ökning av arbetsbördan, då på detta sätt samma ärende måst göras till föremål för dubbel beredning. Det torde således vara i någon mån missvisande, när man här fäster sig uteslutande vid antalet mål. För övrigt är väl alltid förhållandet det, att arbetsbördan ej förnämligast beror på målens antal, utan i högre grad på deras mer eller mindre invecklade beskaffenhet.

Till detta skulle jag endast vilja lägga en erinran, att då statsutskottet vill hämta skäl för avslag från en hänvisning till en förestående lönereglering för tjänstemännen inom Kungl. Maj:ts kansli,

är man berättigad å andra sidan framhålla, att ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag icke bör kunna medföra några farliga konsekvenser. Den föreslagna anordningen berör ju endast en kortare övergångstid, och man torde också under sådana omständigheter vara berättigad taga hänsyn till den person, som för närvarande innehar förordnandet i fråga och som kan tänkas komma att inneha det under återstoden av denna övergångstid. Med denna syn på saken bör kanske kunna få tilläggas, att alla de, som inom bevillningsutskottet haft tillfälle att taga del av hans arbete, torde kunna vitsorda att det är ett samvetsgrant och gott arbete och att han kan vara förtjänt av den uppmuntran, som någon ökning i statsavlöningen skulle medföra. Man bör kanske även i någon mån beakta att denna person dock har en föregående lång utbildning för sin tjänst. Han är filosofie doktor och har sedermera tagit juridisk examen samt har bakom sig en mångårig tjänstgöring i finansdepartementet. Det kan väl vid sådant förhållande icke betraktas som några överdrivna löneförmåner vad som nu ifrågasatts. Jag tror också att man bör tänka på nödvändigheten av att arbetskrafterna inom Kungl. Maj:ts kansli hållas vid en något så när hög kvalitet. Det är ganska krävande och viktiga befattningar som det här är fråga om. Den avlöning som bestås innehavarna kan ju ej på något sätt jämföras med den de skulle kunna få på andra områden, om de sökte sig till privat verksamhet. Vad vidare befordringsutsikterna beträffar, äro dessa icke heller så lysande. Alla dessa omständigheter i förening synas mig tala för ett välvilligt bedömande av Kungl. Maj:ts förslag. Frågan har slutligen icke någon så stor finansiell betydelse, att reservationen ur denna synpunkt skulle kunna väcka betänklighet.

Jag tillåter mig yrka bifall till reservanternas hemställan.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Herr talman! Då jag haft tillfälle att inom avdelningen i utskottet deltaga i behandlingen av detta ärende, ber jag att få säga några ord. Det skäl som först gjorde oss betänksamma mot att följa Kungl. Maj:t i denna punkt var, att, därest man godtoge den motivering för en ökning av löneförmånen som den kungl. propositionen innehöll, skulle man glida in på en prövning av dessa låneärenden på ett sätt, som icke fullt överensstämde med kommunernas hittillsvarande, erkända självbestämningsrätt. Emellertid fann man i fortsättningen vid behandlingen av ärendet, att om man icke bifölle Kungl. Maj:ts proposition utan ginge på avslag, kunde man bortse från denna omständighet och icke beröra den i utskottets motivering, enär ett avslag på själva framställningen också måste anses som ett underkännande av motiveringen för förslaget om höjning. Vid närmare prövning av denna sak kom man också underfund med, att det för det första icke vore säkert, att dessa ärenden i fortsättningen komma att stanna någon längre tid inom finansdepartementet. Redan av denna synpunkt vore det här således fråga om ett provisorium. Vidare fann man, att en allmän löne-reglering för tjänstemän i denna ställning är utlovad och att förslag därom möjligen framläggas redan nästa år, och i varje fall icke se-

*Om arvode åt
en särskild
föredragande
i finansde-
partementet.*

(Forts.)

*Om arrede åt
en särskild
föredragande
i finansde-
partementet
(Forts.)*

nare än året därefter. Vid sådant förhållande och då därtill kommer, att antalet av de mål, vilkas handläggning man närmast angivit såsom uppgift för denne tjänsteman, har minskat, så kunde man inom utskottet av nu nämnda anledningar icke draga annan slutsats än att man väl kunde och borde tillsvidare nöja sig med det lönebelopp, som Kungl. Maj:t tidigare ansett vara tillräckligt för att få dessa ärenden på ett lämpligt sätt beredda. Då så är förhållandet och då, på sätt jag nyss framhållit, för närvarande det hela är ordnat provisoriskt, har man, synes det, goda skäl för att stanna vid det anslagsbelopp, som tidigare utgått för denna befattning.

Med hänsyn till nu anförda skäl ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Ekelund: Herr talman! Jag ber blott att för kam-maren få framhålla som en förklaring till det resultat, vartill statsutskottet kommit, att när man läser igenom den kungl. propositionen, kan man icke komma till något annat resultat än att den väsentligaste delen av denne föredragandes uppgift har varit och är att förbereda de kommunala finansärendena. När statsrådet nu har framhållit, att den del av den föredra-gandes tid, som icke upptages med behandling av sådana ären-den, tages i anspråk för andra uppgifter, så vill jag framhålla, att det icke framgår av propositionen med tillräcklig tydlighet, att det finnes fullt upp med arbete för honom, även om de kom-munala låneärendena minskas i antal.

Herr Swartz ställde till mig den frågan, huru jag i min borgerliga gärning skulle ställa mig, om jag hade en tjänste-man, som genom duglighet och arbetsamhet gjort sig förtjänt av löneförhöjning och till mig gjorde framställning om en sådan. Då vill jag säga herr Swartz, att jag skulle svara honom, att om jag ansåg, att tjänstemannen gjort sig förtjänt av löneförhöjning, jag mycket gärna ville tillmötesgå ett sådant krav, när jag funne, att tidsförhållandena voro sådana att jag kunde göra det. Om det vore dåliga konjunkturer och jag icke ansåge mig kunna göra det, så skulle jag svara: Ni får vara så god och vänta, till dess bättre tider komma. Nu anser jag, att vad den nu föreliggande frågan beträffar vi befinna oss i en tids-period i statsfinansiellt hänseende, och att vi kunna resonera på samma sätt, som jag skulle ha gjort i det nyss nämnda fallet, och därför anser jag också, att man skulle kunna vänta med att bevilja den begärda löneförhöjningen, till dess tiderna bli gynn-sammare. Detta är mitt svar.

Herr Karlsson, K. G.: Då enligt vad herr finansminis-tern här har framhållit de övriga extra föredragandena ha en avlöning på sjutusen kronor, är det svårt att inse, varför denne föredragande skulle vara ställd i ett sämre läge än övriga.

Jag hade, herr talman, knappt begärt ordet efter de uttöm-mande anföranden, som hållits både av den nuvarande finans-

ministern och av en föregående finansminister, om det icke vore därför att jag privat hört den invändningen mot ifrågavarande löneförhöjning, att den tjänsteman, som sköter ifrågavarande plats, har en sekreterarbefattning i ett av riksdagens utskott. Jag skall be att få framhålla, att det är synnerligen svårt att få lämpliga och kompetenta personer till sekreterare inom utskotten. Atminstone har jag den erfarenheten, och jag anser därför, att man bör vara synnerligen tacksam, om man genom tillmötesgående av departementscheferna kunde få personer, som äro fullt kompetenta att sköta dessa platser. Jag vill säga, med instämmande i vad herr Hammarström yttrat på grund av sin erfarenhet, att en bättre sekreterare har man svårt att få. Man bör icke ställa det så, att den som åtager sig ett sådant uppdrag därigenom kommer i en sämre ställning än andra motsvarande tjänstemän. Han får ju under den tid han tjänstgör i utskottet avstå en del av sin lön till sin ställföreträdare. Det är ej lämpligt att fatta ett beslut, som gör den farhågan berättigad, att en sådan tjänsteman genom att mottaga en sekreterarbefattning i ett utskott skall bliva sämre ställd än andra personer med ungefär samma ställning i departementet.

*Om arvorde åt
en särskild
föredragande
i finansde-
partementet.
(Forts.)*

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen beträffande de i avseende på föreliggande punkt förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den vid förevarande punkt avgivna reservation; och förklarades den senare propositionen vara med övertvägande ja besvarad.

Punkterna 4 och 5.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 6 och 7.

Lades till handlingarna.

Punkterna 8—16.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 17.

Lades till handlingarna.

Punkterna 18—30.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 31.

Lades till handlingarna.

Punkterna 32—39.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 40.

Lades till handlingarna.

Punkterna 41—44.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 45—47.

Lades till handlingarna.

Punkterna 48—51.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 52—54.

Lades till handlingarna.

Punkterna 55—61.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 62.

Utskottets yttrande i nu föredragna punkt lydde sålunda:

Ang. lands-
statshuset i
Malmö.

»Beträffande övriga ordinarie anslag, som äro uppförda i riksstaten för innevarande år, har Kungl. Maj:t icke föreslagit annan ändring, än att för jämnande av huvudtitelns slutsumma det ordinarie förslagsanslaget för bestridande av tryckningskostnader må sänkas från dess nuvarande belopp 133,137 kronor med 14 kronor till 133,123 kronor.

Utskottet hemställer, att samtliga ordinarie anslag under sjunde huvudtiteln, som här ovan icke blivit särskilt omförmälda, må för år 1917 fastställas till samma belopp som uti innevarande års riksstat; dock att i förslagsanslaget för bestridande av tryckningskostnader må få göras den jämkning, som för jämnande av huvudtitelns slutsumma kan bli erforderlig.»

Herr Hallberg: Herr greve och talman! Jag ber att få uttrycka min besvikelse över att i denna huvudtitel icke något anslag finnes upptaget för en sedan åtskilliga år som högst nödvändig befunnen tillbyggnad till landsstatshuset i Malmö. Denna fråga är aktuell sedan åtskilliga år och överintendentsämbetet har genom sina organ år för år konstaterat otillräckligheten av de åt länsstyrelsen anvisade lokalerna och deras otillfredsställande beskaffenhet. De ökade göromålen ha föranlett ökning av tjänstepersonalen, vilket medfört, att man fått inrymma dessa tjänstemän på ett sätt, som minst sagt kan sägas stå på gränsen till det hälsofarliga. I ett rum arbeta exempelvis nio tjänstemän. Härtill kommer, att lokalerna med undantag av ett rum äro sådana, att icke en enda solstråle tränger in. De ökade göromålen föranleda ock en ökning av arkivalierna och svårigheter att på ett tillfredsställande sätt tillvarata dessa stegras. Nu förstår jag mycket väl departementschefens tvekan att komma med ett förslag om ett anslag, som ej kan anses alldeles oundgängligen påkallat, och här är naturligtvis ingenting i saken att göra. Jag har emellertid med mitt yttrande velat framhålla önskvärheten av att det i nästa statsreglering måtte tillses, att ett anslag för ändamålet begäres.

Ang. landsstatshuset i Malmö.
(Forts.)

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets den 11 och 14 innevarande mars bordlagda utlåtande nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande av brand- och dyrkfria valv inom generalstabens ämbetshus, biföll kammaren vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs änyo statsutskottets den 11 och 14 i denna månad bordlagda utlåtande nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av uppkommet överskott å anslag till uppförande av mässbyggnader för underofficerare och manskap vid vissa truppförband m. m. *Om ersättning för förlust vid uppförande av vissa mässbyggnader.*

I anslutning till vad Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 11 februari 1916 avlåten, till statsutskottet remitterad proposition nr 46, föreslagit, hade utskottet i nu föredragna utlåtande hemställt, att riksdagen måtte medgiva,

a) att av förefintlig behållning å de av 1908—1911 års riksdagar för uppförande av mässbyggnader för underofficerare och manskap vid vissa truppförband å extra stat anvisade medel finge till byggmästarfirman S. Johansson i Luleå utbetalas ett belopp av 5,700 kronor såsom ersättning för en del av firman åsamkad förlust vid uppförandet av dylik mässbyggnad vid Norrbottens regemente, samt

*Om ersättning
för förlust vid
uppförande av
vissa mäss-
byggnader.*

(Forts.)

b) att för tackande av uppkommen brist i de för uppförande av kasernetablissemang för Västerbottens regemente av 1904 års riksdag beviljade medel finge tagas i anspråk *dels* av behållningen å förenämnda av riksdagen för uppförande av mässbyggnader anvisade medel ett belopp av 37,057 kronor 66 öre, *dels ock* av försäljningssumman för Skånska dragonregementets gamla kasernetablissemang i Ystad ett belopp av 17,532 kronor 46 öre.

Reservation hade avgivits av herrar *C. G. Österberg, E. A. Nilsson* i Örebro och *C. R. Jansson* i Falun, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

a) att Kungl. Maj:ts förslag om beredande av viss ersättning åt byggmästarefirman *S. Johansson* i Luleå icke måtte av riksdagen bifallas;

b) att riksdagen måtte medgiva att för tackande av — — — 17.532 kronor 46 öre.

Herr Österberg: Herr talman! Vid denna punkt har jag underskrivit en reservation, då jag finner, att därest riksdagen skulle bifalla den framställning, som här gjorts om ersättning åt byggmästarfirman *Johansson*, skulle konsekvensen av ett sådant beslut för framtiden kunna bli synnerligen vådligt. Av Kungl. Maj:ts proposition finner man, hurusom nämnda firma stöder sin framställning huvudsakligen därpå, att vid entreprenadanbudets avgivande en »felskrivning» ägt rum, varigenom firman kommit att stanna vid ett entreprenadanbud på 45,000 kronor i stället för att det, som firman synes göra gällande, rätteligen skulle ha stannat vid 55,000 kronor. Man kan förstå, att när man kalkylerar och gör upp ett förslag till anbud för en så hög summa, som det här är fråga om, kan man icke gärna få skylla på en så enkel sak som en felskrivning. Om det hade varit en felsummering av detaljer i fråga om entreprenadanbudet, kunde man erkänna, att det vore tänkbart, men då man talar om att man gjort sig skyldig till en felskrivning på en summa av icke mindre än 10,000 kronor, när entreprenadanbudet avgavs, förefaller det ytterst egendomligt. Då man jämför det entreprenadanbud, som avgivits av herr *Johansson*, vilket stannade vid en summa av 45,000 kronor, med det som samtidigt inlämnades av byggmästarfirman *Flenström*, vilket slutade på 55,400 kronor, så förefaller det, som om den sistnämnda firman varit den som i detta fall räknat rätt och stannat vid ett anbud, som i själva verket angav den verkliga kostnaden för uppförandet av byggnaderna ifråga. Nu säga de myndigheter, som sysselsatt sig med denna fråga, att ett misstag från entreprenörens sida är begånget. Detta synes fortifikationsdepartementet oförtydligt. Jag undrar verkligen, vart det skulle bära hän, därest alla entreprenörer skulle begå misstag av den art, att de icke kunna följä entreprenaden eller göra förluster. Det inlämnas ju till staten hundratals entreprenadanbud, och man kan tänka sig det

fallet, att en som inlämnar det lägsta anbudet får entreprenaden men sedan kommer underfund med att han har felkalkylerat och på den grund anser sig med åberopande av detta fall, om det nu blir så, att riksdagen bifaller förslaget, kunna göra gällande att han, exempelvis gjort en felskrivning och skrivit 45,000 kronor i stället för 55,000 kronor och därför alltså har full rätt att göra anspråk på skillnaden mellan den summa, som uppkommit genom felskrivning, och den som han egentligen menat. Konsekvensen skulle givetvis bli den, att de som verkligen kalkylera samvetsgrant, då det gäller att uppgöra kostnadsförslag, skulle komma i en ofördelaktig ställning, ty det skulle enligt mitt förmenande icke dröja länge, förrän litet var skulle finna det med sin fördel förenligt att kalkylera lågt med utsikt att sedermera få ett fyllnadsanslag för felkalkyleringen. Jag tror, att ifrågavarande fall är av en sådan beskaffenhet, att det begångna misstaget bör få bli en läxa för vederbörande byggmästare och ingenting annat. I övrigt framgår det av handlingarna, att när man sökt taga reda på huruvida byggmästaren ifråga i själva verket har gjort någon förlust på sin felkalkylering, har man funnit, att det icke varit möjligt att komma till något resultat, emedan han med denna entreprenad sammanblandat i sin bokföring uppförandet av materiel till en del andra byggnader, på grund varav icke ens han själv kan kontrollera, huruvida verkligen ett felselut med avseende på entreprenaden föreligger.

Det synes mig på grund av vad jag här anfört vara nödvändigt, att riksdagen icke i detta fall låter påverka sig av sin redobogenhet att vara hjälpsam, och resonera som så, att denne man nu har gjort en förlust, som icke är så särdeles stor, och följaktligen kan man, då det uppstått en väsentlig besparing på anslaget ifråga, vara generös. Jag tror icke, att detta är det rätta sättet att handskas med uppkomna besparingar på ett uppgjort kostnadsförslag, utan man bör vara så försiktig som möjligt under alla förhållanden då det gäller att handskas med statens medel och jämväl med besparingarna. Jag vill därför, herr talman, på grund av vad jag här anfört, föreslå, att kammaren måtte bifalla vad reservanternas yrkat i det förslag, de fogat till utskottets betänkande vid den föreliggande punkten.

Herr Nilsson, Johan: Herr talman! Hade förhållandet varit det, att statsutskottet funnit, att här möjligen förelegat ett försök att komma ifrån ett redan ingivet anbud, är det klart, att utskottet icke hade kommit till det resultat som det gjort. Men nu har man efter noggrann prövning kommit till visshet om, att en felskrivning verkligen förelegat vid anbudets inlämnande. Det framgår ju av den kungliga propositionen, att när dessa mässbyggnader i Boden skulle uppföras, hade Kungl. Maj:t fastställt två typer för dessa byggnader, en större, som beräknats till 73,000 kronor, och en mindre för 66,000 kronor. När nu denne byggmästare inlämnade sitt anbud, uppgav han

*Om ersättning
för förlust vid
uppförande av
vissa mäss-
byggnader.
(Forts.)*

Om ersättning för förlust vid uppförande av vissa mässbyggnader.
(Forts.)

för den större typen 45,000 kronor, men för den mindre 45,500 eller, för en av dessa, 44,500 kronor. Alltså gav han ett i huvudsak lägre anbud för den dyrbarare och större typen än för den mindre. Då bör var och en förstå, att det förelåg ett misstag. Sedermera har vid ärendets handläggning fortifikationsdepartementet den 27 juli 1910 antagit byggmästarens anbud och Kungl. Maj:t den 15 augusti samma år undertecknat detta anbud. Innan detta undertecknades, gjorde emellertid byggmästaren departementet uppmärksamt på, att han gjort ett misstag, men formuläret till anbudet var sådant, att han icke kunde komma ifrån sitt anbud utan måste stå fast därvid. Nu har såväl departementet som Kungl. Maj:t och även statsutskottets första avdelning, som granskat detta ärende, kommit till den uppfattning, att ett misstag förelegat, och då ansett det med rätt och billighet förenligt att gå med på det förslag, som här framställts, att man skulle giva honom ersättning för hans förlust.

Jag ber på grund härav få yrka bifall till Kungl. Maj:ts och utskottets förslag.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av de yrkanden, som därunder framställts, propositioner komme att göras beträffande vart och ett av de olika momenten i föreliggande utlåtande. I avseende å mom. a) vore yrkat dels bifall till utskottets hemställan dels ock, av herr *Österberg*, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i motsvarande del av den av honom m. fl. vid utlåtandet avgivna reservation.

Härefter gjordes propositioner i enlighet med dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Beträffande mom. b), yttrade herr talmannen, hade endast yrkats bifall till utskottets hemställan.

På därefter gjord proposition bifölls vad utskottet i mom. b) hemställt.

Föredrogos ånyo statsutskottets den 11 och 14 innevarande månad bordlagda utlåtanden:

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av en laboratoriebyggnad å Karlsborg;

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående verkställande av vissa tillbyggnadsarbeten m. m. vid Karlskrona grenadjärregementes kasernetablissemang i Karlskrona;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersättande från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar av vissa förskottsvis utgivna medel; samt

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ersät-

tande av vissa förskottsvis utgivna medel för anskaffande av flygmateriel m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölles.

Föredrogs ånyo sammansatta stats- och lagutskottets den 11 och 14 innevarande mars bordlagda utlåtande nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag innefattande bestämmelser om skyldighet för städer och vissa andra samhällen att bekosta fastighetsregisters uppläggande och förande m. m., dels Kungl. Maj:ts i punkten 28, under andra huvudtiteln gjorda framställning om anslag till bidrag till städer och därmed jämförliga samhällen till kostnaden för inrättande av fastighetsregister, dels ock sex i ämnet väckta motioner.

Ifrågasatta lagbestämmelser om bekostande av fastighetsregisters uppläggande m. m.

Genom en den 31 december 1915 dagtecknad proposition, nr 6, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1:o) lag innefattande bestämmelser om skyldighet för städer och vissa andra samhällen att bekosta fastighetsregisters uppläggande och förande,

2:o) lag angående ändrad lydelse av 2 § 7:o) och 11:o) i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt,

3:o) lag om ändrad lydelse av 2, 10, 51, 59 och 83 §§ i stadgan den 9 november 1866 om skiftesverket i riket,

4:o) lag angående ändrad lydelse av 21, 26, 27, 28 och 29 §§ i lagen den 27 juni 1896 om hemmansklyvning, ägostyckning och jordavsöndring,

5:o) lag om ändrad lydelse av 8 § i lagen den 25 maj 1905 rörande avgäld från avsöndrad lägenhet,

6:o) lag om ändrad lydelse av 3 och 6 §§ i lagen den 19 april 1907 angående avlösning av avgäld från avsöndrad lägenhet,

7:o) lag om ändrad lydelse av 7 § i lagen den 31 augusti 1907 angående stadsplan och tomtindelning,

8:o) lag med vissa bestämmelser angående avstyckning och sammanläggning av jordområden i stad,

9:o) lag om ändring i vissa bestämmelser i förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom,

10:o) lag angående upphävande för visst fall av bestämmelser i lagen om inskrivning av tomrätt och vattenfallsrätt samt av fång till sådan rätt, samt

11:o) lag om ändrad lydelse av 58 § i förordningen den 16 juni 1875 angående inteckning i fast egendom.

Vidare hade Kungl. Maj:t i punkten nr 28 under statsverkspropositionens andra huvudtitel föreslagit riksdagen, att — under förutsättning att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag innefattande bestämmelser om skyldighet för städer

*Ifrågasatta
lagbestämmel-
ser om be-
kostande av
fastighets-
registers upp-
läggande m. m.*

(Forts.)

och vissa andra samhällen att bekosta fastighetsregisters uppläggande och förande m. m., antog lag i ämnet — till bidrag till städer och därmed jämförliga samhällen till kostnaden för inrättande av fastighetsregister i huvudsaklig överensstämmelse med 1914 års fastighetsregisterkommissions förslag och i enlighet med de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelades, på *extra stat* bevilja ett reservationsanslag å ..... kronor 600,000 och att härav för år 1917 anvisa ett belopp av ..... » 50,000 med rätt för Kungl. Maj:t att förskottsvis av tillgängliga medel utordna vad av detta belopp kunde finnas erforderligt under år 1916.

Efter överenskommelse mellan stats- och lagutskotten hade berörda framställningar ävensom sex i anledning av desamma inom andra kammaren väckt motioner hänskjutits till behandling av sammansatt stats- och lagutskott. Ifrågavarande motioner voro avgivna, nr 61 och 98 av herr *Zetterstrand*, nr 221 och 222 av herr *Kant* samt nr 223 och 224 av herrar *Holmdahl* och *Christiernson*.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på åberopade skäl hemställt,

1:o) att riksdagen, med avslag å de i propositionen nr 6 innehållna lagförslag, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t, efter ytterligare utredning, snarast möjligt låta utarbeta och för riksdagen framlägga nytt förslag angående redovisning och registrering av fastigheter i städer och stadsliknande samhällen, upptagande jämväl de huvudgrunder, efter vilka denna redovisning och registrering borde äga rum, ävensom de andra författningar rörande jord- och tomtväsendet i städer och stadsliknande samhällen, som Kungl. Maj:t kunde finna böra i sammanhang härmed underställas riksdagen;

2:o) att Kungl. Maj:ts förslag under punkt 28 i andra huvudtiteln om anslag för fastighetsregisters uppläggande och förande m. m. icke måtte av riksdagen bifallas; och

3:o) att motionerna i andra kammaren, nr 61 och 98 av herr *Zetterstrand*, nr 221 och 222 av herr *Kant* samt nr 223 och 224 av herrar *Holmdahl* och *Christiernson* måtte anses besvarade med vad utskottet under punkterna 1:o) och 2:o) föreslagit.

Herr statsrådet *Hasselrot*: Herr talman, mina herrar! Det är helt visst icke med någon särskild glädje, om ock icke alldeles med misströstan, jag tagit del av detta utskottsbetänkande. Å ena sidan har jag funnit, att de skäl, utskottet åberopat till stöd för uppskov med frågans avgörande, i viss mån varit dels mindrevärdiga och dels av tvivelaktig valör. Å andra sidan varslar ju onekligen det stora intresse, varmed utskottet gått till sin uppgift, om, att utskottet lika väl som Kungl. Maj:t förstår den stora vikten av, att frågan löses och löses snart. Utskottet har nu med hjälp av andra kammaren ihjälslagit detta förslag, och vad som är dött kan åtminstone icke jag återuppliva.

icke heller skall jag trötta kammaren med att anföra de skäl jag anser kunna framföras mot sammansatta utskottets betänkande. De äro redan protokollförda, och det skulle vara lönlöst att återupprepa dem.

Då jag började med att säga, att jag, förlåtligt nog, icke haft någon glädje av detta betänkande, skall jag i stället sluta med att uttala min försäkras om, att ifall det verkligen skulle visa sig, att den utredning utskottet förordat, och varom jag så snart som möjligt kommer att gå i författning kommer att leda till ett för vårt land och folk lyckligt resultat, ingen skall hälsa detta med större tillfredsställelse än jag.

Ifrågasatta lagbestämmelser om bekostande av fastighetsregisters uppläggande m. m.
(Forts.)

Herr Lamm: Herr greve och talman! Jag har naturligtvis såsom representant för en stad, där hithörande saker äro väl ordnade, och där man redan ställt sig avvisande mot detta fastighetsregister, icke något att säga med avseende på den utgång, ärendet fått hos sammansatta stats- och lagutskottet. Det är likväl ett yttrande på sid. 56, som förefaller rätt betänkligt. Rubriken lyder: »Ev. sammanförande i en lag av författningsföreskrifterna.» Utskottet hemställer, huruvida icke vid den utredning, som skall äga rum, man skulle kunna sammanföra i en författning, förutom vad som rör denna fråga, även »lagen om stadsplan och tomtindelning och därmed sammanhängande viktigare delar av byggnadsstadgan, vilken näppeligen torde böra i sin helhet tillkomma utan riksdagens medverkan.» — När jag ser på detta yttrande och sedan går längre fram i betänkandet, där man uttalar en förväntan, att detta redan skall vara verkställt till nästa riksdag eller senast 1918, ställer jag mig mycket tveksam, huruvida det verkligen är tänkbart, om man vill giva utredningen den omfattningen, som nämnts å sid. 56, att komma till ett så snabbt resultat. Nu får jag för min del säga, att jag mycket väl finner mig i, om utredningen rörande fastighetsregistret skulle dröja till 1918. Däremot finner jag det mycket betänkligt, om man genom att gå på den linjen, som utskottet säger, skulle försinka frågan om den nya byggnadsstadgan och de förändringar i lagen om stadsplan och tomtindelning, som böra föreligga dels på grund av skrivelse från riksdagen och dels på grund av, förmodar jag, den erfarenhet man haft om den lagens verkan. Jag kan naturligtvis icke yttra mig om de tekniska möjligheterna att sammanslå dessa lagar, och även utskottet ställer sig tämligen tveksamt i denna fråga på grund av vad som säges längre ned i samma stycke. Jag för min del kan icke riktigt inse den praktiska nyttan härav, och skulle det hava den verkan att fördröja såväl frågan om nya byggnadsstadgan som även reformerna med avseende på stadsplan och tomtindelning, skulle jag anse detta för högst betänkligt.

Det är utan att göra något yrkande jag ber att få framföra dessa betänkligheter.

*ifrågasatta
lagbestäm-
melse: om be-
kostande av
fastighets-
registers upp-
läggande m. m.*

(Forts.)

Herr statsrådet Hasselrot: Med anledning av herr Lamms anförande ber jag få meddela, att jag i andra kammaren framfört ungefär samma synpunkt som herr Lamm nu gjorde. Jag påpekade nämligen vådan av att sammankoppla förevarande viktiga lagstiftningsfrågor.

Herr Jonsson, Olof: Herr talman, mina herrar! Jag anser mig med anledning av herr Lamms yttrande böra upplysa, att detta spörsmål icke framställts med så starka anspråk på beaktande, som han tyckes anse, utan endast så pass, att man bör se till, huruvida det lämpligen låter sig göra att i ett sammanhang taga flera eller färre av de här framhållna angelägenheterna, och sålunda alls icke i den meningen, att det skulle utgöra ett hinder för att snabbt framföra saken eller så, att därigenom vissa andra av dessa önskemål skulle undanskjutas.

Jag ber få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Dahl: Jag skall icke yttra många ord, men med anledning av herr Lamms erinran ber jag få fästa uppmärksamheten på, att den antydan, som förekommer på sid. 56 i utskottets betänkande, icke har annan innebörd, än att den är avsedd som ett uppslag till vidare övervägande. Jag ber att få begagna tillfället till att för min del deklarerar, att jag visst icke vid betänkandets avfattande var ense med utskottet i denna tankegång, men det framkommer ju vid motiverings avfattning vanligen olika uppslag, och resultatet blir ej sällan ett sammanjämkat uttalande, fastän kanske icke var och en vill stå för detsamma till alla delar.

Av klämman i utlåtandet framgår dock, att man tänkt sig, att författningen om fastighetsregister skulle utarbetas särskilt för sig och övriga författningar, som avse att reglera fastighetsbildningen i stad, skulle vara för sig sammanfattade. Det tror jag också vore det enda rimliga, såvida icke arbetet med registerlagstiftningen skulle obehörigt fördröjas. Det är, såsom herr statsrådet framhöll, synnerligen maktpåliggande, att denna del av ifrågavarande lagstiftning skyndsammast återkommer på riksdagens bord. Övriga delar må läggas mer eller mindre vidlyftigt, det är icke så trängande. Men jag tror, att det är av vikt, att de, som utskottet antytt, sammanfattas i en sammanhängande författning. Jag vill därmed ingalunda säga, att byggnadsstadgan eller delar därav skulle komma med, men övriga lagstiftningsområden, som beröras av förslaget, nämligen avstyckning och sammanläggning av tomt, tomtindelning, tomtmätning m. m., tror jag i en författning kunna och böra sammanföras.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, biföll kammaren vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo bankoutskottets den 11 och 14 i denna månad bordlagda utlåtanden:

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående årliga understöd åt vissa befattningshavare vid postverket;

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående årligt understöd åt vissa befattningshavare vid telegrafverket, ävensom i ämnet väckta motioner;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt biträdena hos mynt- och justeringsverket A. E. Holmström och E. A. Zetterberg; samt

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt myntgravören vid mynt- och justeringsverket J. A. Lindberg.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande bankoutskottets den 11 och 14 innevarande mars bordlagda utlåtande nr 17, angående regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkterna 1—6.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 7.

Lades till handlingarna.

Punkterna 8—20.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 21.

I punkt 24 under tionde huvudtiteln i statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att justitierådet Herman Billing finge från och med månaden näst efter den, vari han efter uppnådd ålder av 67 år avginge från justitierådsämbetet, under sin återstående livstid åtnjuta, utöver den pension, som tillkomme honom enligt bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till sådant belopp, att de båda pensionerna tillhoppa uppginge till 8,000 kronor för år.

*Ang. tilläggs-
pension åt
justitierådet
H. Billing.*

Utskottet hade i förevarande punkt på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte medgiva, att justitierådet Herman Billing finge från och med månaden näst efter den, vari han efter uppnådd ålder av 67 år, avginge från justitierådsämbetet under sin återstående livstid åtnjuta, utöver den pension, som tillkomme honom enligt bestäm-

Ang. tilläggs-
pension åt
justitierådet
H. Billing.
(Forts.)

melserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinneha-
vares rätt till pension, en tilläggspension å allmänna indragningssta-
ten till sådant belopp, att de båda pensionerna tillhopa uppginge till
sjutusen femhundra kronor för år.

Herr statsrådet H a s s e l r o t: Herr talman, mina herrar! Då
riksdagen för icke så länge sedan bestämde lönen för justitieråd till
13,000 kronor och deras pension till 8,000 kronor, vilka belopp för
våra förhållanden ju äro rätt avsevärda, var detta tydligen moti-
verat av en fullt riktig insikt om nödvändigheten av att till våra
högsta domarebefattningar erhålla de mest kvalificerade personer,
så kvalificerade som det över huvud taget är möjligt. Det synes mig
emellertid, som om detta utskottsbetänkande icke står i fullt god
samklang med en dylik tankegång. Jag anser nämligen, att, om
man anlägger, jag vill icke säga en småaktig men en formalistisk
synpunkt å frågor av liknande art, det icke alltid blir möjligt att
på ett fullt tillfredsställande sätt rekrytera högsta domstolen. Utan
tvivel finnas nämligen allt emellanåt vid våra rådstuvurätter fram-
stående ledamöter, som äro särskilt skickade att bliva justitieråd
och skulle utgöra en prydnad för högsta domstolen. Helt visst
finnes också inom advokatkretsar tillgång på sådana personer. Om
man emellertid i enlighet med de principer, som angivits i detta ut-
skottsbetänkande, fastslår, att justitieråd, som icke innehava fulla
antalet år i statens tjänst, icke kunna komma i åtnjutande av full
pension, läser man förgäves bland ledamöterna i våra rådstuvurätter
eller bland våra advokater få söka personer, villiga att reflektera på
erbjudande att inträda i högsta domstolen.

Vad särskilt justitierådet Billing beträffar finnas särskilda skäl,
som tala för bifall till den kungl. propositionen. Utskottet har fun-
nit, att justitierådet Billing i pensionshänseende har rättighet att
tillgodoräkna sig något över 33 år; det fattas således icke fullt två
år. Men dessa två år eller icke fulla två år torde uppvägas av det
utomordentligt betydelsefulla och förtjänstfulla, mångåriga arbete
justitierådet Billing nedlagt i bolagskommittén. Justitierådet Billing
är därjämte — det tror jag alla äro ense med mig om — en domare
med alldeles sällsporda förtjänster. Envar och kanske icke minst
den, som står färdig att göra sitt inträde i ålderns vinter, sätter värde
på ett offentligt erkännande för vad han kunnat uträtta och detta
helt visst utan avseende därpå, att han kan vara i lyckliga ekono-
miska omständigheter, och oberoende av att det erkännande det är
fråga om ytterst resulterar i en ringa ekonomisk fördel. För övrigt
kan man ju tänka sig, att, om kammaren bifaller utskottets hem-
ställan, detta från vissa håll kan betraktas som en prickning mot
justitierådet Billing, men detta kan — det anser jag mig skyldig
tillägga — naturligtvis icke vara riksdagens mening.

Jag nödgas utgå ifrån, att riksdagen nu kommer att följa ut-
skottet, men tillika har jag utgått ifrån, att det varit min oavvisliga
plikt att säga ifrån, att det beslut, som riksdagen kommer att fatta,
icke kan vara lyckligt.

Herr Trygger: Herr talman, mina herrar! För min del är jag av alldeles samma uppfattning som statsrådet och chefen för justitiedepartementet däri, att den person, vars pension det nu är fråga om, är en av vårt lands mest bildade och på lagstiftningens och rättsskipningens område mest framstående jurister. Det finnes således alldeles särskilda personliga skäl i detta fall för att tillerkänna justitierådet Billing den pension, som i regel bör utgå till justitieråd. Men det finnes även andra skäl, när man ser på hans ämbete. Om man går strängt efter ordalagen i författningen, skulle, såsom här påpekas, justitierådet Billing icke kunna räkna mer än 27 år 9 månader i verklig statstjänst; och det är också några reservanter, som ansett, att pensionen skall utmätas därefter, i vilket fall den komme att utgöra ett belopp av 6,180 kronor. Utskottet har emellertid ansett, att andan i pensionslagen kräver, att man till denna tid lägger — utskottet säger i runt tal fem år — men såvitt jag räknat rätt, fem år fyra månader, då justitierådet Billing tjänstgjort i lagberedningen och lagbyrån. Däremot har man icke velat räkna honom tillgodo den tid, 1 år 10 månader, då han tjänstgjort i den s. k. bolagskommittén. För min del får jag säga, att jag har mycket svårt att förstå den skillnad, som i detta fall gjorts mellan å ena sidan tjänstgöring i lagberedningen och lagbyrån och å den andra tjänstgöringen i bolagskommittén. Det synes mig, som om samma skäl tala för inräknandet av tjänstgöringstiden i bolagskommittén som med avseende på lagberedningen och lagbyrån; och följer man detta, kommer man till en tid av 34 år 11 månader, sålunda en månad mindre än 35 år, som giva rätt till en pension å 8,000 kronor.

Man kan också gå en annan väg. Det är väl ändå rätt tvivelaktigt, om icke en rådman, som blivit utnämnd av Kungl. Maj:t, bör få tillgodoräkna sig sin tjänstgöringstid såsom rådman. Skulle man gå denna väg — statsutskottet uttalar här, att man förr gjort så, och det är tvivelaktigt, om man icke kan göra det ännu. — skulle man åtminstone få en tid av 34 år 2 månader, och det felades alltså blott 10 månader. Tager man hänsyn till hela den tid justitierådet Billing tjänstgjort vid Stockholms rådstuvurätt, kommer man upp till en tid av över 40 år, således betydligt över vad som erfordras. Jag kan icke finna annat, än att man i detta fall, där så många olika skäl tala för att tillerkänna full pension, hade bort komma till detta resultat. Och jag vill säga, att, vad särskilt tjänstgöringen i rådstuvurätten beträffar, det är en stor fördel för högsta domstolen att få personer med den erfarenhet, som vinnes vid rådstuvurätten särskilt i en större stad; och att man räknar en person tillgodo den tid han deltagit i ett viktigt lagstiftningsarbete, bör väl var och en förstå är av stor betydelse, ty en person kan svårligen göra sitt land som jurist större tjänst än genom en skicklig insats i ett dylikt arbete. Jag tror, att den, som känner justitierådet Billing och hans stora erfarenhet på handelsrättens område, nog har ganska

Ang. tilläggs-
pension åt
justitierådet
H. Billing.
(Forts.)

Ang. tilläggs-
pension åt
justitierådet
H. Billing.
(Forts.)

lätt att förstå, att vi äro honom synnerligt tack skyldiga för det arbete han nedlagt just inom denna bolagskommitté, som man icke velat räkna honom till fördel.

Ja, mina herrar, det naturligaste med den uppfattning, som jag har i denna fråga, skulle vara att yrka, att justitierådet Billing tillerkändes full pension i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag. Jag vill emellertid icke göra det, ty jag vet icke, huru frågan ligger i andra kammaren. Jag vet icke, vilka skäl som möjligen komma att anföras i andra kammaren och sålunda där kunna göra sig gällande, och om de skäl, som här anföras för bifall till Kungl. Maj:ts förslag, över huvud taget komma att i andra kammaren tillerkännas någon betydelse. Det skulle möjligen kunna hända, att andra kammaren i enlighet med en sträng bokstavstolkning av pensionslagen endast beviljade ett belopp av 6,180 kronor. Om då första kammaren bifaller Kungl. Maj:ts förslag om ett belopp av 8,000 kronor, kommer ärendet att gå till gemensam votering, och i fall andra kammarens mening segrade i denna votering, skulle justitierådet Billing få mindre än utskottet föreslagit. Här gäller det endast ett belopp av 500 kronor och, enligt vad som sagts mig, tror jag icke, att personen ifråga fäster något stort avseende vid om han får 7,500 eller 8,000 kronor.

Jag hoppas emellertid att denna sak i framtiden blir reglerad på ett mera tillfredsställande sätt, och med detta uttalande ber jag att icke få göra något yrkande.

Herr Hedenstierna: Personligen skulle jag ingalunda ha varit emot att bevilja justitierådet Billing den av Kungl. Maj:ts föreslagna pensionen, 8,000 kronor, men då detta ärende föredrogs inom utskottet, hörde man alldeles tydligt, att motståndet emot ett sådant pensionsbelopp var så deciderat, att det icke var tänkbart att kunna lyckas driva fram ett sådant belopp. Då hade man att söka finna en väg, varpå man skulle kunna vinna högsta möjliga pension för justitierådet Billing. Och som några ledamöter av utskottet antytt, att de möjligen kunde gå med på att tillgodoräkna justitierådet Billing de år han hade varit med i lagberedningen och lagbyrån, vilken tjänstgöring man ansåg i väsentligt högre grad ha natur av stats-tjänst än ett vanligt kommittéuppdrag, lyckades det efter mycket underhandlande att uppnå pluralitet för detta senare förslag. Genom att tillämpa denna princip kommer man till det belopp, som utskottet nu har föreslagit.

Jag skulle misstaga mig synnerligen mycket, om det icke skulle vara ett för sakens utgång mycket ogynnsamt beslut av första kammaren, om den i detta fall bifölle förslaget om en pension av 8,000 kronor. Jag tror, att detta skulle förmå en stor del av de ledamöter, som varit med om att biträda kompromissförslaget att i stället rösta för den lägsta pensionen, och jag har därför i justitierådet Billings eget intresse anledning att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Alexanderson: Herr talman! Då herr Trygger och nu sist även utskottets ordförande trots uttryckligen uttalad sympati för bifall till Kungl. Maj:ts förslag ansett sig på de grunder, kammaren hört, böra stanna vid det belopp av 7,500 kronor, som utskottet föreslagit, kan det icke heller falla mig in att framställa det yrkande, om beviljande av full pension, vilket jag eljest med glädje skulle ha givit min röst. Vid sådant förhållande kunde det vara onödigt, att jag här tager till orda, men jag har känt det som en skyldighet att med några ord ytterligare understryka de synpunkter, som här framförts av herr statsrådet och herr Trygger.

Ang. tilläggs-
pension åt
justitierådet
H. Billing.
(Forts.)

Den enhälliga uppskattningen av justitierådet Billings eminenta förtjänster om det svenska rättsväsendet ha ju av dessa talare redan givits uttryck åt, som gör det överflödigt för mig att därtill foga något. Beträffande frågans rent sakliga sida är det däremot särskilt en synpunkt jag skulle vilja ytterligare betona. Den omständigheten, att en del av vår domarekår för närvarande icke avlönas med statsmedel utan med kommunala medel, även i det hänseendet utövar en mindre lycklig inverkan, att det i befodringshänseende uppstått en klyfta emellan den del av domarekåren, som är på kommunal stat, och den, som är på rikets stat. Likvisst tjäna ju bägge ett ändamål, som i lika måtto måste erkännas vara ett rent statsändamål. Vid sådant förhållande måste man säga, att det från den enskildes synpunkt är bra hårt, att den omständigheten, att han under en tidigare del av sin domarebana varit på kommunal stat, skall ha för honom den menliga följden, då han senare kallas exempelvis till ett ledamotskap i högsta domstolen och därigenom kommer på rikets stat. Mig synes, att den historiskt nedärvda anordning, tack vare vilken staten lastar av en del av kostnaderna för jurisdiktionen på stadskommunerna, väl dock icke borde få verka så, att en domare, som övergår från rådstuvurätt till högsta domstolen, därigenom vid avskedstagandet skall komma i sämre ställning än de, som under lika tid tjänat i samma domarekår, ehuru deras avlöningsförhållanden varit annorlunda ordnade.

Ur *det allmännas* synpunkt är ock av vikt, att hinder icke läggas för att åt högsta domstolen förvärva den särskilda erfarenhet, som tjänstgöring vid en större rådstuvurätt är ägnad att medföra.

Herr Mannheimer: Jag skall be att i största korthet få instämma i de uttalanden, som gjorts av herrar Trygger och Alexanderson. Jag skulle också gärna ha sett, att utskottet i sitt betänkande förordat bifall till Kungl. Maj:ts förslag, och detta just av det skäl, som av herr Alexanderson framhållits, nämligen att underlätta rekryteringen av högsta domstolen med framstående jurister, som förut icke varit anställda i statstjänst och följaktligen icke kunna beräkna full pension, då de avgå. Det är ju synnerligen betydelsefullt, att sådana personer kunna förmås att åtaga sig denna ansvarsfulla och maktpåliggande befattning.

Jag har intet yrkande.

Ang. tilläggs-
pension åt
justitierådet
H. Billing.
(Forts.)

Herr Ekman, Johan Emilson: Herr talman, mina her-
rar! Det var ett yttrande av justitieministern, som uppkallade
mig. Han sade nämligen, att det skulle kunna anses som en
prickning av justitierådet Billing, om han icke tillerkändes det
belopp, som Kungl. Maj:t begär. Häremot vill jag på det be-
stämmdaste opponera mig. Tvärt om var det i utskottet ingen,
som icke kände och erkände justitierådet Billings eminenta egen-
skaper, men utskottet har knappast rätt att taga för mycket
hänsyn till en persons mer eller mindre framstående egenskaper
vid bestämmandet av hans pension. Om man sedan icke giver
en annan person samma pension, blir detta en prickning av ho-
nom. Därför har utskottet icke kunnat komma längre än till den
pension det föreslagit. Det är kanske också något vanskligt
att, såsom lagen nu är, tillgodoräkna avgående ämbetsmän de-
ras tjänstgöringstid i kommittéer. Det skulle kanske ibland le-
da till konsekvenser, som riksdagen icke vill utsätta sig för.
Utskottet tror sig ha gått så långt det kunnat göra, då det till-
godoräknat justitierådet Billing hans tjänstgöringstid i lagbe-
redningen och lagbyrån, men icke i bolagskommittén och i hans
egenskap av kanslibiträde i lagberedningen. Jag anser också
liksom de båda föregående talarna, att det är mycket hårt, att
en domare, som Kungl. Maj:t utnämnt, icke skall få tillgodoräkna
sig hela sin tjänstgöringstid såsom statstjänst, men enligt stats-
kontorets bestämda utlåtande skulle detta i förevarande fall icke
få ske, och därför har utskottet icke nu velat taga på sitt ansvar
att införa denna nya beräkningsgrund. Vill riksdagen göra nå-
gon ändring i detta förhållande, skall utskottet gärna rätta sig
därefter.

Vad jag velat säga med dessa få ord är endast att långt ifrån
att vilja nedsätta det belopp, som en bokstavlig tolkning av
pensionslagen skulle leda till, utskottet trott sig göra så mycket
det kunnat, då det föreslagit detta belopp av 7,500 kronor. Lik-
som föregående talare tror jag, att det i nuvarande situation
icke är klokt att yrka på någon högre pension än 7,500 kronor.
Efter de uttalanden, som här gjorts, bör den blivande pensionären
alldeles icke känna sig som föremål för något slags prickning,
och utskottets förslag har framställts, för att pensionen icke
skulle bli bestämd till ett ännu lägre belopp.

Jag tillåter mig på dessa skäl yrka bifall till utskottets hem-
ställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter kammaren biföll
vad utskottet i nu föredragna punkt hemställt.

Punkterna 22—37.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 38—40.

Lades till handlingarna.

Punkten 41.

Utskottets hemställan bifölles.

Punkten 42.

I punkt 43 under tionde huvudtiteln i statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Kalmar Johan Gottfrid Andersson finge, såsom ersättning för mistad avlöning i egenskap av vaktmästare vid indragna domkapitlet i Kalmar, från och med år 1916 under sin återstående livstid uppbära från allmänna indragningsstaten ett årligt belopp av 300 kronor, mot skyldighet för Andersson ej mindre att, därest styrelsen för Kalmar stifts enskilda änke- och pupillkassa anställde honom såsom vaktmästare hos kassan, utan ersättning från kassan biträda styrelsen i nämnda egenskap, så länge sådant av styrelsen påkallades, än även att, oberoende av vad i sådant avseende kunde åligga Andersson såsom vaktmästare vid allmänna läroverket, utan särskild ersättning lämna vaktmästarbiträde åt den genom nådigt brev den 10 december 1915 vid läroverket inrättade delegationen för förvaltning av vissa av domkapitlet förut förvaltade fonder.

Ang. ersättning åt vaktmästaren J. G. Andersson för mistad avlöning.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *P. Valerius Olsson* jämte två andra av kammarrens ledamöter väckt motion nr 8, däri hemställets, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Kalmar Johan Gottfrid Andersson måtte, såsom ersättning för mistad avlöning i egenskap av vaktmästare vid indragna domkapitlet i Kalmar, från och med år 1916 under sin återstående livstid uppbära från allmänna indragningsstaten ett årligt belopp av 450 kronor, mot skyldighet för Andersson ej mindre att därest styrelsen för Kalmar stifts enskilda änke- och pupillkassa anställde honom såsom vaktmästare hos kassan, utan ersättning från kassan biträda styrelsen i nämnda egenskap, så länge sådant av styrelsen påkallades, än även att, oberoende av vad i sådant avseende måtte åligga Andersson såsom vaktmästare vid allmänna läroverket, utan särskild ersättning lämna vaktmästarbiträde åt den genom nådigt brev den 10 december 1915 vid läroverket inrättade delegationen för förvaltning av vissa av domkapitlet förut förvaltade fonder.

Utskottet hade i nu föredragna punkt på återopade grunder hemställt, att riksdagen, med avslag å förevarande motion I: 8, måtte bifalla Kungl. Maj:ts framställning i ämnet och således medgiva, att vaktmästaren vid högre allmänna läroverket i Kalmar Johan Gottfrid Andersson måtte, såsom ersättning för mistad avlöning i egenskap av vaktmästare vid indragna domkapitlet i Kalmar, från och med år 1916 under sin återstående livstid uppbära från allmänna indragningsstaten ett årligt belopp av trehundra kronor, mot skyldighet för Andersson ej mindre att, därest styrelsen för Kalmar stifts enskilda

Ang. ersätt-
ning åt vakt-
mästaren J. G.
Andersson för
mistad av-
löning.
(Forts.)

änke- och pupillkassa anställde honom såsom vaktmästare hos kassan, utan ersättning från kassan biträda styrelsen i nämnda egenskap, så länge sådant av styrelsen påkallades, än även att, oberoende av vad i sådant avseende måtte åligga Andersson såsom vaktmästare vid allmänna läroverket, utan särskild ersättning lämna vaktmästarebiträde åt den genom kungl. brev den 10 december 1915 vid läroverket inrättade delegationen för förvaltning av vissa av domkapitlet förut förvaltade fonder.

Herr Olsson, Valerius: Jag har naturligtvis ingen tanke på att söka få en ändring i ett enhälligt utskotts förslag, och om nu föreliggande fråga vore en vanlig pensionsfråga, vore icke heller något att erinra mot utskottets framställning. Men frågan ligger nog annorlunda, emedan den på det allra närmaste sammanhänger med de konsekvenser, som följa av statsmakternas beslut om Smålandsstiftens sammanslagning.

Allt sedan det beslutet fattades, har i all den förstämning och bitterhet, som detta beslut åstadkommit hos Kalmar stifts befolkning, denna dock tänkt sig att vid beslutets effektuerande den största möjliga hänsyn skulle visas dem, som av beslutet kunde komma att direkt beröras.

Det förhåller sig nu så, att förre vaktmästaren vid Kalmar domkapitel för flera år sedan lämnade sin anställning i kommunens tjänst, där han hade mycket goda utsikter för framtiden, för en, som honom då syntes, förmånligare anställning i statens tjänst. De förenade vaktmästarebefattningarna vid domkapitlet och högre allmänna läroverket i Kalmar ha givit honom en inkomst, som sista året uppgått till, förutom fri bostad, 1,900 kronor, härinräknat lön som vaktmästare hos domkapitlet, 450 kronor, samt ersättning som skrivbiträde hos domkapitlet, omkring 250 kronor. Enligt Kungl. Maj:ts och utskottets förslag skulle hans inkomster nu minskas med omkring 400 kronor. Man kan väl utan vidare förstå, vad detta i sådana tider som de nuvarande skall betyda för en person i hans ställning, då han därjämte har familj att försörja. Man kunde väl också tycka, att då han utan något som helst eget förvällande berövas en tjänst, som han en lång följd av år oförvitligen uppehållit för en alltför ringa avlöning, han, såsom domkapitlet livligt tillstyrkt och såsom i vår motion föreslagits, bort få bibehålla samma avlöning oavkortad i pension, och att han genom minskningen av en extra inkomst på omkring 450 kronor blivit mer än nog straffad för sin fasta, men blinda tro på att statens bröd är säkrare att äta än kommunens. Atminstone hade man väl kunnat hoppas, att de, som i främsta rummet bära ansvaret för Kalmar stifts indragning, velat, såvitt på dem ankomme, medverka till att ifrågakvarande åtgärd icke kommer att tillskynda enskilda personer större ekonomiska lidanden, än som vore oundgängligen nödvändigt.

Jag har, herr talman, som sagt, intet yrkande.

Efter härmed slutad överläggning biföll kammaren vad utskottet i föreliggande punkt hemställt.

Punkterna 43—56.

Vad utskottet hemställt bifölls.

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att till ett annat sammanträde uppskjuta behandlingen av återstående ärenden på föredragningslistan.

Justerades ytterligare fem protokollsutdrag för denna dag.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 10,12 e. m.

In fidem
A. v. *Krusenstjerna*.
